Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomiteen
Møte søndag den 5. juli 1931 kl. 1 eftermiddag.

Samtlige komiteens medlemmer med undtagelse av Andrå, Hambro og M.J. Strand var tilstede.

Regjeringens medlemmer var tilstede, likeså byråsjef Marstrander.

Forhandlingene lededes av næstformannen, president Nygaardsvold.

Næstformannen: Til dette møte er fremmøtt tre av de komitemedlemmer, som ikke var tilstede igår, nemlig herrene Handberg, Reimers og Lykke. Derimot er herrene Andrå, Hambro og Strand fraværende og vil antagelig heller ikke komme senere.

Spørsmålet om Grønlandssaken blev diskutert igår, uten at komiteen som sådan fattet nogen beslutning. Der blev fremlagt et forslag fra hr. Mowinckel, som lyder så:

> «Idet utenrikskomiteen henviser til utenriksministerens erklæring i Stortinget den 24/6 og til den tilslutning denne fikk, finner komiteen det ikke formålstjenlig på det nuværende tidspunkt å avgi nogen uttalelse om den av regjeringen siden da fulgte politikk i Østgrønlandssaken.
>
> En slik uttalelse vil lett kunne tolkes derhen, at ansvaret søkes delt i et viktig utenrikspolitisk spørsmål på et tidspunkt da regjeringen og den alene må ha ledelsen og det fulle ansvar.»

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg vil gjerne få høre utenriksministerens uttalelse om, hvorvidt der foreligger noget nytt idag.

Utenriksminister Braadland: Efter møtet igår søkte jeg minister Oldenburg og nevnte da for ham de spørsmål som blev referert i komiteens møte igår. Det var da følgende:

Det første punkt var: Over de områder av Øst-Grønland, hvor Danmarks suverenitet i tilfelle ikke anerkjennes av domstolen vil den danske regjering ikke motsette sig at Norge erhverver statshøihet.

Det annet punkt var: Spørsmålet om hvorvidt Danmark har suverenitet bedømmes ut fra den faktiske og retslige stilling, sådan som den var den 1ste juli 1930.

Så tilføiet jeg som et tredje punkt, at Danmark går med på at Norge ikke skal stå svakere ved domstolen, fordi det ikke har foretatt en formell okkupasjon. Det var nærmest med tanke på at det var så sterkt fremholdt av våre folkerettslærde, at dette spørsmål var av en så umåtelig viktighet.

Minister Oldenburg telefonerte ned til dr. Munch, den danske utenriksminister, og jeg hadde ham igjen i telefonen igår aftes klokken halv 11. Han gav mig da en foreløbig

meddelelse. Så ringte jeg ham op imorges og bad ham komme op i utenriksdepartementet, for at vi kunde snakke sammen og få nedtegnet hvad dr. Munch hadde sagt. Det gikk i korthet ut på følgende:

Han meddelte at det ikke fra dansk side forelå nogen plan om å foreta nogen okkupasjon, nogen overrumpling, under forutsetning av at der ikke skjer noget sådant fra norsk side. Foranstaltninger av taktisk art under forhandlingene kunde fra den danske regjerings synspunkt ikke ha nogen innflytelse på en domstols avgjørelse. Han nevnte dernæst også - og gjentok hvad han hadde sagt et par ganger, senest da den danske note blev overlevert den 3dje juli, at Lauge Kochs ekspedisjon kun hadde videnskabelige formål, og ikke hadde til hensikt å trenge tilside norske næringsinteresser. Han sa videre at dr. Munch hadde sagt ham i telefonen, at det ikke var mulig å ta stilling til disse spørsmål, uten at de hadde været drøftet nede i Danmark. Forholdet var det, at dr. Munch skulde reise bort, Statsminister Stauning var fraværende i Jylland og kom først tilbake tirsdag.

Dr. Munch hadde også bedt minister Oldenburg fremholde for mig, at spørsmålet om på hvilken måte det hele skulde forelegges for den internasjonale domstol, måtte i tilfellet drøftes ved sakkyndige.

Vi hadde i dette punkt 2, som jeg hadde notert på et stykke papir, - det var en helt underhånds mundtlig meddelelse, det hadde ikke nogen note-form, det hele foregikk konversasjonsmessig, - vi hadde der brukt uttrykket: «Danmarks suverenitets stilling skulde bedømmes ut fra den faktiske og retslige stilling, sådan som den var den 1ste juli 1930.» Han mente at ordet «faktisk» var det vanskelig å være klar over rekkevidden av, og så tilføiet han som sin private mening, men som altså ikke var kommet til orde gjennem dr. Munch, at hvis det var meningen å ta stillingen som den var den 1ste juli, så måtte der antagelig gjøres visse forbehold fra dansk side. Men spørsmålet var ikke drøftet med ministeren.

Jeg viste ham «Morgenbladets» gjengivelse igår av artiklen i «Politiken» og spurte ham, om jeg kunde gå ut fra at den var et uttrykk for den danske opinion for øieblikket, og han svarte dertil at efter hans mening - selvfølgelig hans private mening - måtte artiklen i «Politiken» antaes å være stemmende med dansk opfatning i hovedtrekkene.

Dette er hvad der er foregått siden igår.

Statsminister Kolstad: Jeg redegjorde igår for hvad der var regjeringens principielle standpunkt i Østgrønlandsspørsmålet. Da der på slutten av møtet igår blev ført en diskusjon her, som jeg for min del hadde vanskelig for å forstå, finner jeg det riktig å gi følgende redegjørelse:

Det var nevnt at regjeringens medlemmer skulde ha uttalt sig mot hverandre. Jeg kan ikke innrømme det, og jeg vil bare presisere hvad der ligger i dette, som jeg uttalte som regjeringens standpunkt i saken.

Da det viser sig av den danske note av 3. juli 1931, at den danske regjering ikke kan gi tilsagn om tilslutning til at der hverken fra dansk eller norsk side skal foretas nogen suverenitetshandling i avtaletiden, er regjeringen enig i at Østgrønlandsspørsmålet snarest mulig bringes inn for voldgiftsavgjørelse, eller for den faste domstol i Haag. Det er imidlertid innlysende, at det fra norsk side ikke kan ansees tilfredsstillende, at en domsavgjørelse i beste fall skal kunne gi det resultat at Øst-Grønland er ingenmannsland, hvorved jo såvel stridsspørsmålene som den uheldige misstemning mellem folkene blir gående. Derfor må der ved en endelig domsavgjørelse være et norsk suverenitetskrav, som står mot et dansk på rettslig sett like vilkår. Det er kun for å skaffe et prosessuelt grunnlag herfor, at tanken om okkupasjon fra norsk side er kommet op eller kan reises.

Regjeringen er enig i at okkupasjon forut for retsavgjørelsen om mulig bør søkes undgått, ikke minst fordi den, som det har vist sig, kan være egnet til å misforståes, og derved egnet til å sette ondt blod mellem folkene. For at okkupasjonslinjen skal kunne undgåes må imidlertid regjeringen som foran påpekt ha garantier for, at det norske suverenitetskrav retslig sett blir stillet på like fot med det danske, og man må derfor ha tilsagn fra den danske regjering om at den er enig i de av utenriksministeren igår og nu idag refererte punkter. Hvis regjeringen ikke kan få sådant tilsagn fra den danske regjering, må regjeringen stå fullstendig fritt med hensyn til okkupasjonsspørsmålet.

Jeg skal få lov til å tilføie i tilslutning hertil, at det svar som regjeringen mundtlig så sent som i formiddag har fått gjennem den danske minister her, og som altså blev meddelt av utenriksministeren, - det svar mener regjeringen bør forelegges våre statsrettslærde til uttalelse.

Gram: Efter Stortingets reglement var det ikke noget møte, det som blev holdt igår. For at der skal kunne holdes møte må der nemlig være minst 3/5 av komiteens medlemmer tilstede, og det var det ikke igår. Forsåvidt kan ingen være forpliktet ved det som blev sagt igår, det kan ikke betraktes som noget forbindende møte.

Reimers: Jeg mener det for gitt, at vi får anledning til å lese igjennem de dokumenter vi har utlevert, før man går til en endelig behandling.

Lykke: Det var det samme jeg vilde si. Vi har ikke hatt adgang til å se disse dokumenter før vi kommer her idag, og de inneholder vel adskillig nytt, så jeg går ut

fra at vi må få adgang til å lese igjennem disse ting og også ta lærdom av debatten, før vi kan delta i en endelig avgjørelse.

Næstformannen: Hvorvidt man skal betrakte møtet igår som et lovlig møte eller ikke, det vil jeg ikke ha uttalt noget om. Møtet var sammenkalt efter anmodning av statsministeren i henhold til Stortingets reglement, og jeg må be at vi kan betrakte det som et foreløbig møte, et diskusjonsmøte, hvor der ikke er fattet beslutninger, og i så måte tror jeg nok det har sin plass i protokollen.

Hvad angår de uttalelser som kom fra herrene Reimers og Lykke, er det jo så at de har krav på å få anledning til å sette sig inn i de dokumenter i saken som foreligger. Vi har jo også arrangert et forberedelseskursus på en halv time, hvor utenriksministeren skulde gjenta sin redegjørelse fra igår, men det er jo ikke sikkert at det er tilstrekkelig.

Utenriksminister Braadland: Den danske gesandt var litt i tvil om, hvorvidt han hadde uttrykt sig tilstrekkelig tydelig. Han vilde da presisere hvad han hadde sagt til mig. Han sa i telefonen nu, at forutsetningen for hans uttalelse var, at Norge i princippet akcepterte å forelegge spørsmålet for Haag. Så tilføiet han: Så lenge meningsutvekslingen pågår om sakens foreleggelse for internasjonal behandling, vil der ikke skje nogen overrumplende skritt fra dansk side, som på nogen måte kunde tenkes å forrykke den nuværende stilling.

Det var ministerens uttalelse, slik som han presiserte det i telefonen nu nettop.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg sa igår at jeg tok mine reservasjoner overfor den uttalelse av utenriksministeren, at den linje som var fulgt av regjeringen efterat Stortinget sluttet sist i juni, var i nøye kontakt med det man da var enig om. Jeg har nu lest den dokumentsamling vi har fått, og jeg må si at nogen særlig gledelig lesning synes jeg ikke det er.

Den 8 juni, altså lenge før Stortinget sluttet, er der holdt et stort møte av en rekke lærde sammen med utenriksministeren. Referatet av det møte har vi ikke sett før nu, og det var dog et meget betydningsfullt møte. Det hadde været overmåte heldig om den forsterkede utenrikskomite hadde fått referat av det møte før. Det referat inneholder nemlig overordentlig interessante oplysninger. Det viser sig nemlig at der er den dypestgående uenighet om fortolkningen av Østgrønlands-avtalen. Det er bare en ting de lærde herrer er enig om, og det er de også enig om til det ytterste, og det er at der skal okkuperes. Ellers er de ganske uenig, og denne uenighet kommer sterkt frem.

Det vilde i denne forbindelse også ha været overmåte heldig, at dokumentsamlingen hadde inneholdt den av professorene Skeie og Gjelsvik tidligere offentliggjorde meddelelse om deres syn på saken, for nettop den gir uttrykk for den dype forskjell i opfatningen mellem de lærde om forståelsen av Østgrønlands-overenskomsten. Professorene Skeie og Gjelsvik går i denne uttalelse som jeg dessværre ikke har forhånden, men som jeg jo erindrer i hovedtrekkene - ut fra at vår okkupasjon måtte begrunnes ved at Danmark hadde brutt avtalen. Det var i grunnen det eneste forsvarlige grunnlag for en okkupasjon, at Danmark hadde brutt avtalen. Det var vår styrke.

Til det kunde dengang svares, - og det blev nevnt i utenrikskomiteens drøftelse av disse saker, - at det var meget tvilsomt om man med rette kunde påstå, at Danmark hadde brutt Østgrønlands-avtalen. Men nettop derfor vilde det være heldig å følge den lange utviklingslinje, idet den store danske ekspedisjon som nu kommer over, og som utvilsomt har politiske hensikter, vil kunne føre til tilstander som gjorde vår stilling så meget sterkere.

Imidlertid viser det sig av referatet fra dette møte, at Klæstad og tildels Castberg hevder et ganske annet synspunkt. De mener nemlig - særlig Klæstad - at Østgrønlands-avtalen ikke legger nogetsomhelst bånd på partenes rett til å gjøre hvad de vil i avtaletiden ut fra sitt syn. Klæstad peker på at han i 1914 vilde hatt en formulering, som skulde trygge imot det, og ut fra den forutsetning at denne formulering kom inn, hevder han nu et slags full frihet til å gjøre hvad man vil, og han går for Norges vedkommende så langt, at han mener at Norge, til tross for at der er inngått en avtale, hvori det hevder at Øst-Grønland er ingenmannsland, har lov til å okkupere. Simpelthen fordi det er ingenmannsland og da på tross av enhver avtale.

Der er ikke blitt enighet om dette mellem de lærde, skjønt jeg har en følelse av at Gjelsvik begynner å tvile.

Jeg var selv forhandler dengang, og jeg tror det er riktig å si at forståelsen av Grønlands-avtalen ligger midt mellem disse to meninger. Forutsetningen var den, at avtalens begge parter beholder sin opfatning, og at de kan gå frem efter den opfatning i avtaletiden. Men det må ikke skje på en måte, som prejudiserer den annen parts opfatning. Hvis Danmark foretok suverenitetshandlinger, som likefrem var til skade for vår opfatning, ingenmannsland, da kunde vi protestere, og hvis Norge foretok handlinger, som var likefrem til skade for den danske opfatning, dansk suverenitet, da kunde Danmark protestere. Men innenfor disse grenser stod det begge fritt for å foreta det eller det, overensstemmende med deres syn. Og i virkeligheten har saken ganske rolig og fredelig utviklet sig efter disse linjer. Vi laget en lov om Øst-Grønland. Vi gjorde det ikke uten en liten rev bak øret. Vi syntes det var ganske gunstig å få laget en sådan lov, for å understreke hvordan

vi opfattet stillingen. Kunde vi lage en lov om et land, som påstodes å tilhøre et annet land, så understreket vi derved vår principielle opfatning ganske sterkt. Jeg kan ikke huske at Danmark protesterte mot den lov. Men Danmark laget selv en lov om Øst-Grønland, hvorefter Øst-Grønland blev lagt inn under dansk administrasjon. Jeg kan ikke huske at vi protesterte mot det, nettop ut fra at vi fant det naturlig og rimelig at Danmark hevdet sitt syn på suvereniteten, og derfor sa: Administrativt skal Øst-Grønland være en del av det samlede Grønland.

Så gjorde Danmark et annet fremstøt, som har været meget nevnt i den siste tid. Danmark gav efter anmodning - legg merke til det: efter anmodning - av Frankrike, England og Amerika - om alle anmodet om det vet jeg ikke, men iallfall endel av dem - disse land de samme rettigheter på Øst-Grønland, som var sikret Norge gjennem traktaten mellem Norge og Danmark, under hensyn til deres mestbegunstigelsestraktater.

Nu var forholdet det at disse land hadde anerkjent Danmarks suverenitet. De blev opmerksom på den avtale som var sluttet mellem Norge og Danmark. For dem er Øst-Grønland lukket land. De må, fordi de har anerkjent Danmarks suverenitet og ikke protestert, erkjenne den rett som Danmark utøver ved å lukke Grønland. Da de så ser denne nye traktat, søker de Danmark om mestbegunstigelse. De måtte gå den vei, fordi de har anerkjent Danmarks suverenitet.

Og det norske utenriksdepartement så heller ikke i dette nogen krenkelse av avtalen, det protesterte heller ikke imot at det var gjort, men fant det riktig å meddele disse stormakter, at vi ikke hadde anerkjent Danmarks suverenitet, så de må være opmerksom på at selv om de hadde været nødt til å gå den vei, så hadde Norge ikke anerkjent Danmarks suverenitet over Øst-Grønland, som ifølge Norges opfatning er ingenmannsland.

Lengere gikk vi ikke, lengere fant vi ikke å kunne gå. Danmark hadde foretatt en suverenitetsutøvelse i overensstemmelse med traktaten, som der fra Norges side ikke kunde protesteres mot, og vi kunde heller ikke si at det skritt som der var tatt inneholdt en krenkelse av vårt principielle syn.

Det samme kan sies å være tilfellet med det omtalte eksempel med Miss Boyd. Miss Boyd er amerikansk borger, hun tilhører et land som har anerkjent Danmarks suverenitet over Øst-Grønland. Det er da meget naturlig at hun henvendte sig til Danmark for å få innreisetillatelse til et land, som hun må anerkjenne som dansk. Skulde Danmark ha svart: Det er oss umulig, Norge betrakter Øst-Grønland som ingenmannsland, vi har ingenting å si? Nei, Danmark måtte selvfølgelig svare ja eller nei, og der er ikke den ringeste krenkelse av traktaten ved dette skritt. Ja, det er så langt fra en krenkelse, at ved denne leilighet tror jeg ikke engang det norske utenriksdepartement har

kommunisert maktene. En annen sak er det om Miss Boyd overhodet hadde behøvet å spørre Danmark, da Amerika ifølge sin mestbegunstigelsestraktat har fri adgang til Øst-Grønland på samme måte som vi.

Sådan var forholdet, status quo ante den nye suverenitetsbevegelse blev reist. Og man må huske på - og det er godt å huske på - at når den blev reist så skyldtes det skritt som først blev tatt fra norsk side. Norge foretok ut fra sitt principielle syn og ut fra det vi hevdet var rett, visse skritt som var fullt berettiget ut fra vår betraktning, at Øst-Grønland er ingenmannsland, men som der fra dansk side blev protestert imot, fordi Danmark mente at vi derved foretok ting som krenket dets principielle syn. Det var først fastsettelse av visse fredningsbestemmelser. Nu, der har man traktatens egne ord om at der skal forhandles, da derfor fredningsbestemmelser på Øst-Grønland ikke kan etableres ensidig av en av partene, men forhandlinger må finne sted, er det ikke blitt nogen konflikt herav.

Så oprettet vi politimyndighet på Øst-Grønland, og mot det blev der, som det fremgår av disse dokumenter, nedlagt protest fra dansk side ved en note som fremholdt at Norge ikke kunde foreta skritt som Danmark mener prejudiserer dets principielle syn. Det heter i den danske note, Danmark ser sig nødt til å understreke sit principielle syn ved også å oprette politimyndighet, og denne politimyndighet vilde, i overensstemmelse med dette principielle syn, utstrekke sig til alle som opholder sig på det østgrønlandske territorium, altså også norske borgere.

Slik som det nu utviklet sig fikk vi skrekk i blodet, for vi forstod meget godt at det vilde være slemt om Danmark skulde etablere politimyndighet deroppe, som skulde utstrekkes også til de norske fangstmenn. Vi fremholdt meget sterkt overfor Danmark, at dansk politimyndighet ikke kunde gjelde overfor andre enn borgere fra de land, som hadde anerkjent Danmarks suverenitet, men det førte altså ikke frem.

Sådan var stillingen, og da denne sak blev tatt op i utenrikskomiteen ivår, stod man foran tre alternativer. Det ene var okkupasjonslinjen. Den blev praktisk talt enstemmig avvist, skjønt man hadde de lærdes sterke grunner for, hvor godt man vilde stå med okkupasjonslinjen. Det annet var den frivillige voldgifts vei, - legge spørsmålet frem og si: la oss gjøre dette op som gode venner ved dom, og la oss bli enig om hvad dommen skal gå ut på, så der ikke kan være tvil om det. Den vei fant man heller ikke å burde velge, fordi vi mente vi ennu ikke stod så sterkt at det vilde være godt for oss å la saken gå til voldgift.

Man fant å burde velge det tredje alternativ, den langsomme utviklings vei. Man mente at efterhvert som utviklingen gikk sin gang, efterhvert som vi i arbeid befestet oss deroppe, vilde vi bli sterkere og sterkere rustet til voldgift, men forutsetningen var at da måtte vi

forsøke å bli kvitt den danske politimyndighet, komme tilbake til status quo.

Hvad siden da er skjedd er det virkelig ganske interessant å følge, uten at jeg egentlig kan si at det er gledelig. Det første som jeg festet mig ved er en samtale mellem utenriksministeren og minister Oldenburg den 3dje juni. Der sier utenriksministeren, at han vilde «fremholde som min personlige mening at der fantes 2 løsninger, den ene at man forsøkte å få de nuværende stridsspørsmål litt efter litt fjernet, således at man kunde fortsette på grunnlag av Grønlandstraktaten, den annen at man med en gang bringer tvistspørsmålene inn til endelig avgjørelse. Som en helt privat opfatning kunde jeg antyde at man kunde få spørsmålet om politimyndigheten bragt ut av verden foreløbig for å skaffe undav det moment som for nærværende hadde mest uro».

Så sier Oldenburg at «da meddelelsen om den norske politimyndighet ifjor kom, hadde Danmark forsøkt å hindre dette, og hadde gitt Norge god tid og anledning til å forandre sitt standpunkt.»

Det er altså det første skritt. Legg merke til hvor reservert det er, og hvor langsomt man her vilde gå frem. Så kommer vi til et møte som blev holdt den 9de juni - altså dagen efter at de lærde har hatt sitt møte i utenriksdepartementet - i den forsterkede utenrikskomite, og der meddeler utenriksministeren om sin samtale med Oldenburg:

«Utenriksministeren meddelte at Danmarks minister i Oslo, hr. Oldenburg, nylig hadde søkt ham. Der var efter dennes uttalelse ennu ikke truffet nogen avgjørende bestemmelse om dansk politimyndighet på Øst-Grønland. Saken skulde imidlertid i disse dager behandles i det danske riksdagsutvalg. Utenriksminister Braadland hadde antydet at spørsmålet om politimyndighet fra begge sider burde trekkes tilbake. Hvis ikke kan det lett lede til konflikt, eventuelt med internasjonal domsavgjørelse».

«Grønlandsspørsmålet har for sterkt været behandlet som et juridisk problem. Man har festet sig mindre ved sakens reelle side.»

«Øst-Grønlandsavtalen mellem Norge og Danmark var en overenskomst om en modus vivendi uten avgjørelse av suverenitetsspørsmålet. Dette måtte derfor hvile. Noget må gjøres for å undgå konflikt. Der trenges nu ro om saken. Pressen bør orienteres så den ikke skader vår internasjonale stilling.»

Utenrikskomiteen sluttet sig enstemmig til dette.

Så søkte minister Oldenburg utenriksministeren den følgende dag efter avtale. Der meddeler utenriksministeren minister Oldenburg at den norske regjering er villig til «for å jevne veien, ikke å fornye (eventuelt trekke tilbake) den politimyndighet som var meddelt 3 herrer av justisdepartementet for årene 1930 og 1931 under forutsetning av, at dansk politimyndighet ikke blev

etablert. Begrunnelsen for dette skritt fra norsk side vilde i tilfelle være, at erfaring hadde vist, at politiopsyn var overflødig.»

«Utenriksministeren fremholdt som sin opfatning av Grønlandsavtalen at dette var avtale om en modus vivendi under forutsetning av at de principielle uoverensstemmelser som der var mellem den danske og den norske opfatning ikke kom til uttrykk eller blev reist i avtaletiden.»

Det var det annet skritt. Så kommer der en dansk note, og i denne danske note heter det: «efter at den danske gesandt nu imidlertid den 10 ds. fra utenriksminister Braadland har mottatt en meddelelse om, at den norske regjering er rede til å tilbakekalle den politimyndighet, der av justisdepartementet er gitt dosent Hoel m.fl., har det danske gesandtskap efter sin regjerings ordre den ære å meddele, at den danske regjering inntil videre vil kunne stille den påtenkte tildeling av politimyndighet til den av dr. Lauge Koch ledede vitenskapelige ekspedisjon i bero.»

Nu er der imidlertid inntrått noget. I utenriksdepartementet har de begynt å få appetitt på mere. De vil nu gjerne få det skriftlig, at der i avtaletiden skal gjøres nogetsomhelst med hensyn til suvereniteten, de vil ha bundet Danmark. Det er ikke nok nu å vende tilbake til status quo og se hvordan sakene utvikler sig. De har dog litt vanskelig for å gå denne nye vei efter den danske note. Men en av de folkerettslærde finner på råd. Han - professor Castberg - sier:

«Imidlertid må det vel sies at fremsettelsen av et norsk forslag av innhold som nevnt ovenfor (han mener dette nye forslag om en avtale om, at ingen suverenitetshandlinger blir utøvet i avtaletiden) er noget vanskeliggjort ved at Danmark er gått inn på den norske tanke om gjensidig tilbakekallelse (ikke-utferdigelse) av politimyndighet. Den danske regjering går vel efter minister Oldenburgs samtale med utenriksministeren den 10. ds. ut fra at den norske regjering er villig til å trekke tilbake politimyndigheten for 1931, under forutsetning av at dansk politimyndighet ikke blir etablert.»

Men fortsetter Castberg, la oss finne på noget lurt, la oss si at vi ikke er enig: «Jeg tror dog ikke at man med rette kan si at der foreligger enighet mellem de to regjeringer. Utenriksminister Braadlands tilbud går, jfr. utenriksministerens notat, ut på at politimyndigheten for (1930 og) 1931 skal trekkes tilbake.» Og betingelsen må ha været at dansk politimyndighet tilbakekalles for det samme tidsrum, men: «Den danske regjering har imidlertid i sin note av 13. ds. alene erklært sig rede til å stille politimyndigheten i bero «inntil videre». Utenriksminister Braadlands tilbud i samtalen 10 juni er hermed ikke akceptert. Den norske regjering må da kunne konstatere den her nevnte uoverensstemmelse, ta saken op på nytt grunnlag, og stille forslag om renonsiasjon på myndighetsutøvelse i avtaletiden, således som ovenfor nevnt.»

Den norske regjering opfordres altså likefrem til å si, at den danske note må forståes således, at Danmark ikke har svart ja på det vi har bedt om. Heldigvis følger ikke utenriksminister Braadland denne linje, det synes han dog er for sterkt, og han svarer meget høflig og pent den 20 juni. Han refererer først hvad danskene har sagt, og så sier han:

«Den norske regjering setter pris på meddelelsen herom og har truffet forføining til, at den norske politimyndighet trekkes tilbake. Den finner imidlertid å burde fremheve at utenriksminister Braadlands uttalelse til minister Oldenburg om den norske regjerings villighet til ikke å fornye (eventuelt trekke tilbake) den for årene 1930 og 1931 til tre personer meddelte politimyndighet over norske borgere på Østgrønland, var avgitt under forutsetning av at dansk politimyndighet ikke blev etablert i den tid den norske politimyndighet var trukket tilbake. Den norske regjering har opfattet den i kgl. danske legasjons verbalnote av 13 ds. gitte meddelelse om inntil videre å stille i bero den påtenkte tildeling av politimyndighet til dr. Lauge Kochs ekspedisjon derhen, at den danske regjering er enig i, at der inntil videre ikke etableres hverken dansk eller norsk politimyndighet på Øst-Grønland, og den norske regjering vil være forbunden for en bekreftelse på at dens opfatning i så henseende deles av den danske regjering.»

Og så tilføier han tilslutt: «For fremtidig å sikre en rolig utvikling på Østgrønland anser den norske regjering det for ønskelig at der fra den norske og den danske regjerings side blir gitt uttrykk for, at de to regjeringer - ut fra den samme imøtekommenhets ånd, som førte til modus vivendi overenskomsten om Østgrønland av 9. juli 1924 - hver for sig vil gjøre sitt beste for i den tid overenskomsten består, å undgå å reise spørsmål som berører de principielle uoverensstemmelser, som i nevnte overenskomst ikke fant sin løsning.»

Dette går ikke lengere enn å uttale ønske om at man skal undgå å reise spørsmål, som berører de principielle stridigheter. Det er en høflig note og en note som sier det som skal sies.

Den danske regjering svarer den 23 juni - altså meget hurtig - at «Den danske regjering benytter iøvrig gjerne den foranledning, som noten gir, til å uttale, at den i sin tid gikk med til avsluttelsen av Østgrønlandsoverenskomsten av 9. juli 1924 i det håp, at alle forhold av praktisk betydning derved vilde være ordnet, således at det vilde være mulig å undgå, at de uoverensstemmelser, som ikke tok stilling til kom i forgrunnen i den periode, for hvilken overenskomsten var avsluttet.»

«Når den norske regjering nu tilbakekaller den dosent Hoel med flere tildelte politimyndighet, vil der efter den danske regjerings formening atter skapes basis for det ovenfor omtalte håp om, at de nevnte uoverensstemmelser av

principiell art ikke behøver å komme op i overenskomstens løpetid, og det er klart, at når den danske regjering under omstendigheter har uttalt å ville stille den påtenkte tildeling av politimyndighet til den av dr. Lauge Koch ledede ekspedisjon i bero inntil videre, betyr dette nettop at man håper, at en foranstaltning som den omtalte i det hele vil vise sig upåkrevet, og at den danske regjering fullt ut deler ønsket om en rolig utvikling av forholdene i Østgrønland.»

«Den danske regjering har for sitt vedkommende også bestrebet sig for å sikre dette gjennem den lederen av den danske vitenskapelige ekspedisjon til Østgrønland medgitte instruksjon».

Dette må man si er en i ganske smukke ordlag holdt vennskapelig note.

Så skjer der imidlertid noget: Devolds okkupasjon. Og så lager den norske regjering sin note av 30. juni, og denne note av 30. juni, som er karakterisert som «et vennskapelig ultimatum», slutter kategorisk med følgende krav «1. at der i avtaletiden hverken skal etableres norsk eller dansk politimyndighet på Østgrønland; 2. at der i samme tidsrum på samme område heller ikke skal finne sted nogen annen suverenitets-utøvelse hverken fra norsk eller dansk side».

På norsk side er jo ikke ofret som kreves i punkt 2 stort, for vi betrakter jo Østgrønland som ingenmannsland. Det er derfor nokså ensidig krav til Danmark, og jeg tror ikke nogen kan si at dette krav er i overensstemmelse med Østgrønlandsavtalen.

Nu kommer jeg til Devolds okkupasjon. Det blev meddelt i pressen at Devold telegraferte ikke til den norske regjering før tirsdag 30te juni, og at dette telegram kom først onsdag 1ste juli, men efter disse dokumenter telegraferte Devold allerede mandag 29. juni, og tirsdag 30. juni var telegrammet i regjeringens hånd, altså dagen efterat okkupasjons-meddelelsen hadde stått i pressen. Idag skriver vi søndag 5 juli og jeg kan hverken se av dokumentene eller har hørt noget om, at regjeringen likeoverfor Devold inntil den dag idag har tatt standpunkt til hans okkupasjon. Det eneste Devold har fått vite - og det telegram er sendt herfra den 30te juni samme dag som regjeringen får meddelelsen om hans okkupasjon - det er at hans politimyndighet taes tilbake. Det må virke nokså eiendommelig, efterat han har reist det norske flag på Østgrønland, - dagen efter taes hans politimyndighet fra ham. Men der sies ikke noget til ham om okkupasjonen. Men det verste er, at regjeringen sier til den danske regjering, at okkupasjonen er helt privat. Og den danske regjering konstaterer dette med glede. Den sier i sin siste note:

«Den danske regjering har tatt til efterretning den norske utenriksministers uttalelse til den danske gesandt i Oslo om, at den norske regjering betrakter det av hr.

Devold foretatte skritt som en helt privat handling uten innflytelse på den norske politikk.»

Og det er selvfølgelig fordi dette er sagt til den danske regjering, at den sender en så vennskapelig note. Jeg spør: har Devold fått beskjed om, at utenriksministeren har sagt dette til den danske regjering? Jeg spør, og vil gjerne ha et bestemt svar. Det blev sagt igår at man hadde bedt Devold om nærmere oplysninger. Hvilke oplysninger? Hvad har man spurt Devold om? Dette er så alvorlige ting, at man må ikke gå omkring det som katten om grøten. Det gjelder vårt lands ære, vårt lands internasjonale anseelse.

Innkalles efter okkupasjonen atter de lærde, og de lærde sier det samme: okkupasjon, okkupasjon. Man har ikke spurt de lærde forinnen nettop dette siste møte, hvad de mener om Norges stilling utadtil i tilfelle av okkupasjon. De blev ikke spurt i møtet den 8. juni, men i dette møte den 3dje juli spør man endelig. Jeg kan ikke se hvem der spør, men Klæstad svarer: «Inntrykket ute av en okkupasjon? Det er et politisk spørsmål. Okkupasjon vil jo vekke endel kritikk, særlig i våre naboland.» Og han sier videre: «Hvis vi okkuperer, bør vi vel sette igang et presseoplysningsarbeide i de land som har nogen betydning.»

Har man tenkt på England i denne forbindelse? Har man tenkt på hvorledes vi gikk frem da det gjaldt okkupasjon av Bouvet-øya, - hvor engstelig vi da var, og har man tenkt på hvor overordentlig engstelig vi er når det gjelder okkupasjoner i Sydishavet, - engstelig for å komme Englands interessesfære for nær? Vi sa til vore hvalfangere: Okkuper, men vær forsiktig, kom ikke Englands interessesfære for nær. Har man tenkt på hvad inntrykk det vil gjøre i England, i utlandet i det hele, at man okkuperer et land, som er i et annet lands interessesfære, og ikke alene det, men hvor et annet land krever en suverenitet, som er anerkjent blandt annet av England?

Og det nytter neppe å komme og fortelle utlandet, at vi okkuperer fordi vi har så store interesser deroppe på grunn av de 80 hytter og 16 mann, 80 hytter hvorav halvparten er til salgs. Det nytter ikke å komme og fortelle utlandet det. Utlandet vet meget godt at Danmark har underlagt sig også Østgrønland vitenskapelig i en utstrekning som ingen annen steds. Og dette understrekes ytterligere ved den helt vitenskapelige ekspedisjon som nu sendes ut. Det skal heller ikke gjøre vår stilling sterkere.

Men så nervøs er regjeringen blitt på grunn av Devolds okkupasjon, at til og med regjeringens justisminister stillet det spørsmål, om det ikke skader Norges stilling at Lauge Kochs ekspedisjon overhodet går iland på Østgrønland! Vi som mener at det er ingenmannsland, vi som mener at det er åpent for alle, - vår justisminister spør om det vil være til skade for vårt lands stilling, at en dansk vitenskapelig ekspedisjon går iland deroppe. Ja, det vilde være i stilen om vi sa, at her har vi 80 fangsthytter og 16

mann, Lauge Koch må ikke gå iland. Statsråd Lindboe får også det svar av Klæstad, at den omstendighet at Lauge Kochs ekspedisjon går iland kan ikke medføre, at Danmark får suvereniteten. De får altså gå iland, og det er jo bra.

Så var det i møtet 3 juli om hvorvidt Devold burde utrustes med politimyndighet på tross av den tidligere noteveksling. Enkelte er betenkelige, de synes det ikke vil ta sig videre ut, om Devold får politimyndighet efterat vi nettop har sluttet en avtale om, at begge parter skulde frafalle politimyndighet. - Men hvorfor skulde han ikke få politimyndighet nu når han har okkupert? På dette spørsmål svares der dog, at, det synes man er litt for meget. Men justisministeren mener at området bør henlegges under en bestemt norsk domsjurisdiksjon. Tenk det! Der er jo 16 mann deroppe, hvorfor skal man ikke da innrette sig med fylkesmann o.s.v.? Og også kirkeministeren vet råd: Vi har ikke bundet oss overfor Danmark til ikke å etablere politimyndighet, sier han. Esmarch svarer jo det har vi, men statsråd Trædal sier nei, vi har bare uttalt visse forutsetninger som danskene ikke har godtatt.

Sådan er stillingen idag. Visste man nu, visste regjeringen, at den siste note til Danmark var av den art, at vi ikke kunde vente et imøtekommende svar? Ja, for allerede dagen efterat noten, den 30. juni, var avgitt, altså før den var almindelig kjent, skrev «Nationen», som ikke kunde skrive dette uten å kjenne noten, at hvis Danmark virkelig skulde akceptere den, «så betyr det i tilfelle et tilbaketog fra dansk side, så alvorlig, så avgjørende, at de som taler om fortsettelse av den Hambroske linje ikke kan ha satt sig alvorlig inn i saken». Dette er den siste notes bakgrunn. Den er sendt til Danmark for at man skal få avslag, for at folk skal forstå at den norske regjering nu reiser okkupasjonskrav.

Det er trist, men det er det som er passert. Vi har et ganske karakteristisk uttrykk for at dette er riktig, det professor Castberg sier i det siste lærde møte: «Notevekslingen med Danmark har fulgt en stigende linje - med skjerpelse av kravene, mens man ellers almindelig finner en vikende eller fallende linje, idet man begynner med de sterkeste krav og ender med de mindre.»

Om dette er overensstemmende med Stortingets syn på disse spørsmål, tror jeg der kan herske stor tvil. Det er i hvert fall ikke overensstemmende med mitt syn, for jeg mente vi skulde fortsette vennskapelige forhandlinger med Danmark og ikke forhandlinger som i meget minner om dem, som i 1870 blev drevet mellem Frankrike og Preussen, hvor Preussen stadig gav efter, men hvor Frankrike da endelig Preussen opgav det spanske kandidatur, svarte: ja, men det må frafalles for all fremtid. Og dog blev Danmarks siste note, til tross for at den norske regjering altså ventet et avslag - og helst et avslag i former som kunde sikre regjeringens posisjon på den nye linje - holdt i så høflige, så forekommende ordelag, at man må glede sig over

at der i Danmark ikke er nogen «okkupasjonsstemning». Den danske regjering foreslår at: «Såfremt den norske regjering ikke mener, at gjenoptagelse av den inntil 1930 fulgte praksis er tilstrekkelig for en rolig utvikling i avtaletiden» - og hvis den norske regjering ikke har andre forslag, som fører tilbake til status quo, - så må vi gå til internasjonal avgjørelse. Og Danmark lar formen for den internasjonale avgjørelse være fri: «I dette tilfelle må det formentlig ansees for formålstjenlig, at der mellem de to regjeringer finner en drøftelse sted av, under hvilken form spørsmålet på en for begge de to regjeringer tilfredsstillende måte kan forelegges til internasjonal megling eller avgjørelse.»

Tilslutt heter det i denne note: «Den danske regjering uttaler sin forvissning om, at begge lands regjeringer under spørsmålets videre behandling, hvad enten denne kommer til å foregå under den ene eller den annen av de foran omtalte former, vil undgå å foreta noget skritt, der er egnet til å vekke bitterhet mellem de to folk.»

Jeg har villet gjennemgå dette som er skjedd siden Stortinget var samlet, for jeg føler det som en plikt å ta det opp her. Men som jeg sa igår: Med hensyn til hvad der nu skal skje er det den norske regjering som får ha ledelsen og det fulle ansvar.

Handberg: Jeg kan selvfølgelig ikke komme inn på realiteten her. Vi som ikke var tilstede igår har først idag fått dokumentene, og vi må få tid til å lese dem før vi kan uttale oss om saken.

Men det er ting som forekommer mig nokså merkelige. Der var et konferansemøte igår, og der har hr. Mowinckel fremsatt et forslag, som da måtte være, men som jeg forstår er gjentatt idag. Dette forslag opfatter jeg slik at det går ut på at regjeringen skal stå fritt, og at den utvidede utenrikskomite ikke skal uttale sig videre i saken. Men da synes jeg det var nokså merkelige premisser som lå tilgrunn for dette forslag fra hr. Mowinckel, efter hvad han har gitt uttrykk for idag. Det var jo å gå inn på realiteten i høi grad.

Når hr. Mowinckels forslag er fremlagt, synes jeg det mest naturlige skulde være at det blev diskutert først, om vi skal ha nogen befatning med denne sak i det hele tatt, eller om vi skal la regjeringen stå fritt.

For min egen del vil jeg også protestere mot en uttalelse fra hr. Mowinckel. Han sa at i utenrikskomiteens møte var der tatt avgjort standpunkt imot okkupasjon. Det var i det møte som blev holdt mens Stortinget var samlet. Det er riktig nok forsåvidt som jeg for mitt vedkommende var med på, at den notevekslingen med Danmark om politimyndigheten skulde gå sin gang, men - jeg har fått det bekreftet av komiteens medlemmer som var tilstede dengang - jeg tok bestemt forbehold om at jeg for min del vilde stå helt fritt, både i utenrikskomiteen og i

Stortinget, forsåvidt angår de skritt man skulde ta overfor Danmark, og jeg uttalte uttrykkelig at det kunde være, at jeg senere kom til å holde på okkupasjonslinjen. Det blev ikke protokollert dengang, men jeg har som sagt fått det bekreftet av andre av komiteens medlemmer, at jeg uttalte mig i den retning. Hr. Mowinckel tolket en uttalelse av dr. Klæstad som om den skulde stå i motstrid med norsk opfatning, men jeg mener det er nettop harmoni der.

Som jeg sa til å begynne med skal jeg ikke uttale mig om realiteten, men jeg vil gjerne ha klarhet over hvorvidt hr. Mowinckels forslag nu er fremsatt, og - da vi ikke har fått noget avtrykk av det - om det ikke går ut på at utenrikskomiteen ikke skal befatte sig med saken, men at man skal overlate saken helt til regjeringens egen avgjørelse.

Det har vakt endel forbauselse å se i avisene, f.eks. «Tidens Tegn», uttaler hvor det er fremstillet slik at regjeringen skulde stå splittet i dette spørsmål. Det gledet mig derfor å høre statsministerens erklæring idag, og jeg håper at regjeringen holder den linje som er fullgod norsk. Man må komme bort fra traktater som Grønlandsavtalen av 1924. Man må snarest mulig skaffe klarhet i de spørsmål som er uklare.

Statsråd Lindboe: Når jeg har grepet ordet er det bare på grunn av den visitt som hr. Mowinckel gjorde hos mig, i anledning av min uttalelse i møtet den 3dje juli om Lauge Koch.

Forholdet er at det foreliggende referat fra det møtet ikke er et stenografisk referat. Jeg har ikke sett det før idag, og jeg har ennu ikke lest det igjennem. Det er optatt av vedkommende byråchef i utenriksdepartementet som et sammendrag av en forhandling som foregikk i fullstendig fri samtaleform. Det er visstnok heller ikke meningen at det skal være et helt ut korrekt ordlydende referat av hvad der blev sagt.

Den uttalelse av mig som hr. Mowinckel refererte, var et spørsmål fra min side om, hvorvidt der er nogen fare ved at Lauge Kochs ekspedisjon går iland uten å utøve politimyndighet. Jeg husker at denne uttalelse falt efter en samtale med en av de tilstedeværende, som var uenig med mig, og jeg bragte det frem for å få den side av saken klarnet. Der var ikke - og har overhodet ikke hos mig været - nogen uklarhet på det punkt.

Når spørsmålet overhodet kom op var det på grunn av de sakkyndiges pointering av tidsprioritetens betydning.

Med hensyn til det annet punkt, nemlig mitt spørsmål om hvorvidt ikke området burde legges under en bestemt norsk domsjurisdiksjon, så var det en rent faktisk forespørsel, idet samtalen da på grunn av de sakkyndiges uttalelser dreiet sig om formen for en eventuell kongelig resolusjon.

Overhodet kan ikke de uttalelser som er falt sies å være utrykk for en politikk eller for nogen opfatning fra regjeringens side.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg tar tilbake og beklager alt jeg sa om justisministeren, efter nu å ha hørt justisministerens forklaring.

Utenriksminister Braadland: Jeg kunde naturligvis ha mange ting å bemerke til det som blev fremført av representanten Mowinckel, men jeg skal innskrenke mig til bare å nevne nogen enkelte punkter for å klargjøre situasjonen.

Jeg vil da blandt annet si, at det møte som blev holdt den 8de juni i departementet med folkeretskyndige, var et møte som blev holdt nærmest til min personlige orientering, fordi jeg gjerne vilde sette mig inn i saken. Der blev optatt et referat deroppe, det var ikke fullstendig, og det blev ikke gjennemsett og endelig formulert.

Med hensyn til den linje som er fulgt og som jeg for min del har tenkt å følge i Grønlandssaken, så har den den hele tid været diktert av ønsket om to ting. Det ene er å forsøke å bevare et godt forhold til Danmark, men samtidig har jeg også forsøkt å skaffe klarhet over visse spørsmål, som til stadighet har været oppe og til stadighet uroer den offentlige opinion. Jeg mener det kanskje også skulde kunne utlegges som et tegn på, at den politikk som jeg for min del tenker å følge er av avgjort fredelig karakter, at den blev med å trekke den norske politimyndighet tilbake. Det var for å skaffe av veien et moment, som jeg hadde inntrykk av vilde kunne føre til vanskeligheter. Suverenitetsspørsmålet blev siden tatt op nettop i den hensikt å få opfatningen klarlagt på norsk og dansk side.

Jeg har gitt uttrykk for min opfatning av Øst-Grønlandsavtalen i en samtale jeg hadde med minister Oldenburg den 10de juni, hvor jeg blandt annet sier:

«Utenriksministeren fremholdt som sin opfatning av Grønlandsavtalen at dette var avtale om en modus vivendi under forutsetning av at de principielle uoverensstemmelser som der var mellem den danske og den norske opfatning ikke kom til uttrykk eller blev reist i avtaletiden. Uten en sådan forståelse forekom Grønlandsavtalen utenriksministeren å være på det nærmeste meningsløs. Utenriksministeren tilføiet derhos at den danske 3-års plan fremdeles skapte en viss engstelse i Norge for våre fangstinteresser, og at vi også var redd for at der som følge av denne kunde tenkes å opstå konflikter.»

Hr. Mowinckel gjennemgikk de forskjellige møter som har været holdt, konferancer med minister Oldenburg og notevekslinger. Med hensyn til den siste note som hr. Mowinckel nevnte, noten av 30te juni, altså efter Devolds okkupasjon, vil jeg bare få gi den faktiske oplysning, at

noten var forberedt og var på det nærmeste ferdig, før vi kjente til Devolds okkupasjon.

Med hensyn til Devolds okkupasjon vil jeg si, at jeg tror ikke hr. Mowinckels fremstilling er helt riktig, idet jeg ikke alene har sagt til den danske gesandt at Devolds okkupasjon var et helt privat foretagende, men jeg har også sagt det offisielt i intervjuer, at Devolds okkupasjon var en privat handling, som ikke kunde være bestemmende for norsk politikk.

Joh. Ludw. Mowinckel: Men er det sagt til Devold?

Utenriksminister Braadland: Det skal jeg komme tilbake til. Med hensyn til Devold har vi til ham sendt en anmodning om å gi en redegjørelse for hvad der er gjort. Den venter vi på.

Jeg tror ikke det er noget mere som det er nødvendig å si i denne forbindelse, annet enn at jeg er mig ikke bevisst å ha ført denne politikk på annen måte, enn at jeg har forsøkt å komme til et resultat, som tillater et godt samarbeide med Danmark og samtidig også klarlegge situasjonen sådan, at vilkårene for et rolig og godt samarbeide er tilstede.

Hornsrud: Jeg uttalte mig igår ved møtets slutning om situasjonen, sådan som den lå an, specielt foranlediget ved hvad der var uttalt av statsrådene Trædal og Per Larssen og det forslag som blev fremlagt av hr. Mowinckel. Jeg skal henvise dertil. Men forøvrig skal jeg tilføie følgende:

Ved Grønlandsavtalen av 1924 - «Grønlandstraktaten» som jeg helst vil kalle den - har vi fastslått den linje som er vår linje, den norske linje. Før denne traktat blev vedtatt, stod så å si såvidt jeg kan skjønne, alle veier åpne for Norge, uten at nogen kunde gjøre den specielle bemerkning ved den fremgangsmåte vi vilde velge, at den var brudd på traktat. Okkupasjonslinjen stod da åpen for oss, og forhandlingslinjen stod åpen, - alle linjer stod åpne.

Men overfor den situasjon som vi da var oppe i, fant vi det var riktig å få fastslått vort forhold til Danmark gjennem den traktat som blev vedtatt i 1924. Dermed har vi altså fastslått vår linje, som vi burde og skulde følge senere, med mindre der kom noget nytt inn av den art eller av de dimensjoner, at vi selv med vitende og vilje og velbehag vilde bryte med vår egen linje.

Jeg har uttalt mig nokså sterkt om denne Grønlandsavtale av 1924. Jeg har sagt at den var genial. Vi vandt tid og vi fikk arbeidsro i dette vanskelige spørsmål idet traktaten av 1924 nemlig gav uttrykk for den opfatning, som jeg mener er den fundamentale i den foreliggende situasjon, *at norske næringsinteresser var tilgodesett i den utstrekning, at for nærværende måtte vi si at suverenitetsspørsmålet var på grensen til å være betydningsløst, sammenholdt med våre næringsinteresser.*

Jeg har gått ut fra, og det gav jeg også nylig uttrykk for i et intervju med «Arbeiderbladet», at våre næringsinteresser - utfoldelsen av våre næringsinteresser i traktatperioden - vilde dokumentere vår rett til Øst-Grønland før eller senere. Jeg har nemlig trodd på våre næringsinteressers berettigelse på Grønland og jeg har fremdeles full tro på disse interessers berettigelse. Jeg er derfor ikke redd for - men tvertimot interessert i, at suverenitetsspørsmålet blir trukket noget tilbake, for at våre næringspolitiske interesser kan komme i forgrunnen og utfoldes med styrke. Dette har været grunnlaget for min og mitt partis stillingtagen til Grønlandsspørsmålet.

Men så kommer det nyeste nye til, nemlig Devolds okkupasjon. Det kan vel sies at det var det samme som å bringe regjeringen inn i en vanskelig situasjon. Men stillingen var ikke vanskelig for regjeringen, hvis den akcepterte, knesatte, satte noget inn på å følge den linje, som hittil har været den norske linje. Regjeringen hadde i grunnen ikke nogen annen vei å gå enn tydelig og bestemt å si: her har Devold tillatt sig noget, som han ikke har regjeringens bemyndigelse til. Han har ikke bemyndigelse til å ta noget av Øst-Grønland i besittelse i den norske Konges navn. Det har han ikke rett til. Regjeringen skulde offisielt og umiddelbart ha tatt avstand fra Devolds okkupasjon. Da hadde der været klarhet over stillingen. Eller - om man vil gå inn på den tankegang som ikke er min, men som jeg godt kan forstå - den kunde kort og godt si: Vi akcepterer Devolds okkupasjon, vi gjør et brudd med vår tidligere linje, men vi mener at stillingen er den, at vi har god grunn til å gjøre dette brudd med vår tidligere linje, vi har god grunn til å gjøre dette brudd med åpent visir. Derfor akcepterer vi okkupasjonslinjen, en ny linje altså, men en linje som regjeringen finner den har god grunn til å søke å pense vår utenrikspolitikk inn på.

Men hvad gjør regjeringen? Hverken det ene eller det annet, hverken fugl eller fisk. Den velger en tredje linje: holder alle veier åpne, sådan som et kjent dyr i sin hule. Den vil alltid ha minst to utveier. Regjeringen vil holde okkupasjonslinjen åpen for sig - for visse situasjoners skyld, som det blev sagt av statsråd Sundby. Det er det jeg synes er så beklagelig, at regjeringen ikke har været istand til å trenge inn i denne sak med et greit standpunkt. Selv om det siste standpunkt jeg nevnte er i strid med det som jeg anser for å være helt riktig, så vilde jeg kunne forstå det. Det vilde riktignok bli et slags lotterispill, men det er enkelte som får gevinst i lotteriet også, det er ikke helt ukjent. Det er naturligvis ikke mange procent som får gevinst men chansen er der, og jeg går ut fra at en dristig regjering - som den nuværende regjering er i denne sak, tar denne chanse. Og kunde den da bringe de norske interesser i havn ved denne nye linje, så vilde den komme til å stå med palmer i hendene, selv om der har været risiko forbundet med seilasen inntil man nådde i

sikker havn. Men jeg tror okkupasjonslinjen vil være forbundet med for stor risiko. Jeg mener at den linje vi hittil efter traktaten av 1924 har fulgt er så god, at vi vilde nå til det beste resultat sikrere, selv om vi måtte vente litt.

Jeg forstod statsministerens uttalelse slik, at regjeringen måtte stå fritt i okkupasjonsspørsmålet, - og jeg fikk bekreftelse derpå - at regjeringen vilde ha begge veier åpne. Regjeringen vilde beholde traktaten med Danmark og på den måte søke å opnå de beste resultater, men samtidig vil den også ha fritt slag og fri anvendelse av okkupasjonslinjen. Det blir selvfølgelig regjeringens sak, den har antagelig sine grunner for at den vil beholde disse to linjer. Men jeg vil konstatere at dette standpunkt står i strid med det som hittil har været den norske linje inntil den 26 juni 1931, da Stortinget blev opløst.

Fra 1924 og inntil nu, inntil Stortinget blev opløst, har det bare været en norsk linje, selv om det kan forholde sig så, som hr. Handberg sa, at han «personlig» hadde tatt en reservasjon - det er godt mulig, jeg vil ikke benekte det - men den norske institusjonelle linje har ikke været bygget på reservasjoner, den har været grei og tydelig.

Da hr. Mowinckel fremsatte sitt forslag igår, sa jeg at jeg vilde komme tilbake til spørsmålet idag. Jeg vil da på egne og mine partifeller Nygaardsvold og Støstads vegne fremsette forslag til en protokolltilførsel, sålydende:

«Hornsrud, Nygaardsvold og Støstad finner grunn til å gjøre følgende protokolltilførsel:

Grønlandstraktaten av 1924 mellem Norge og Danmark har sikret utøvelsen av norske næringsinteresser på Øst-Grønland, hvilke interesser vi og vårt parti har hevdet er de mest viktige for vårt land i denne sak.

I ly av Grønlandstraktaten har alle våre berettigede næringsinteresser på Øst-Grønland fått anledning til å utfolde sig og uhindret legalisere sig uten motstand fra dansk side.

Hermed var suverenitetsspørsmålet tvunget til sine rette dimensjoner, som det fikk bli fremtidens sak å løse som et mere teoretisk enn praktisk spørsmål.

Inntil 26. juni d.å. da Stortinget sluttet sine forhandlinger, var der full enighet herom, enighet mellem Storting og regjering således at mulige uoverensstemmelser mellem Norge og Danmark om Grønlandstraktaten og dermed sammenhengende spørsmål skulde søkes løst gjennem vennskapelige forhandlinger mellem Norge og Danmark. Dette var traktatlinjen.

Men allerede to dager efterat Stortinget var opløst kommer okkupasjonslinjen frem som aktuell i Øst-Grønlandsspørsmålet, idet hr. Hallvard Devold tar et stykke av Øst-Grønland i besittelse i den norske Konges navn.

Med Stortinget i ryggen hadde regjeringen da bare en vei å gå, nemlig den, straks og uten omsvøp, offisielt og umiddelbart, å ta avstand fra okkupasjonslinjen ved å sette Devold og hans private okkupasjon på plass.

Men dette har regjeringen ikke gjort og har derved bragt sig selv og vårt land op i en uklar stilling, hvilket vi dypt beklager.

Regjeringen har derved slått inn på en ny linje i Grønlandsspørsmålet, en linje som står i strid med den Stortinget har godkjent.

Overfor denne linje, den nye linje i Grønlandsspørsmålet og den situasjon som derved er opstått, må regjeringen bære det hele og udelte ansvar.»

Med disse bemerkninger kan vi slutte oss til det forslag til protokolltilførsel som er fremsatt av hr. Mowinckel.

Lykke: I den tid jeg satt i utenriksdepartementet hadde vi diverse saker med Danmark, men de gjaldt alle som en Vest-Grønland. Der har jeg hele tiden forstått at vi hadde våre aller største interesser. Om de interesser, som står i forbindelse med Grønlandsavtalen av 1924, har jeg hittil for 2-3 år siden aldri hørt annet enn, at de har været tilgodesette gjennem den avtale vi dengang fikk.

Det har imidlertid i denne sak været den overordentlig store vanskelighet, at det er folk utenfor ansvarlige kretser, som har tatt fatt i den politiske side av Øst-Grønlandsspørsmålet. For med hensyn til Øst-Grønlandsspørsmålet, hvad det faktisk næringspolitiske angår, har jeg ennu til dato ikke hørt en eneste nordmann beklage sig over, at han fra dansk side har været trakassert under utøvelsen av sin virksomhet. Hvis det ikke er riktig, ber jeg det korrigert. Jeg har ennu ikke hørt det.

Spørsmålet er da, hvordan er den situasjon vi står oppe i idag fremkommet. Jeg kan ikke nekte for, at for mig står det slik at vi for en vesentlig del har oss selv å takke for, at vi er kommet op i denne uklare og rotete situasjon vi er oppe i idag. Fordi vi ikke har været fornøiet med hvad Grønlandstraktaten gav oss, men vi har villet forsøke gjennem Grønlandsavtalen og ved et påskudd om, at de norske næringsinteresser ikke fikk utfolde sig fritt, - gjennem dette påskudd har vi litt efter litt oparbeidet en stemning her i landet, som idag er blitt en fare for oss.

Og jeg vil si at den nuværende regjering har det ikke godt. Det være langt fra mig å ville legge sten til byrden for den, men vi kan ikke nekte for at den i dette spørsmål har stillet sig svært teoretisk, og at den har latt det praktiske syn på saken komme svært lite igjennem. Når vi dessuten har endel utenfor partiene stående vitenskapsmenn,

som har stirret sig blind på dette Øst-Grønlandsspørsmålet, dets tidligere retsstilling overfor Norge, så er det ganske oplagt at der omkring dette spørsmål idag er reist en opinion, som gjør det næsten umulig - hadde jeg nær sagt - å få øre for et rolig og koldt ord i denne sak. Det er det som gjør situasjonen så farlig. Og jeg vil legge til, at jeg stort sett er enig i den redegjørelse, som forhenværende stats- og utenriksminister Mowinckel gav om Norges stilling og utvikling utgjennem årene.

I det første møte i den utvidede utenrikskomite, hvori jeg deltok - hr. Mowinckel var da utenriksminister - da behandlet vi nettop spørsmålet om politimyndighet og spørsmålet om den danske vitenskapelige tre-års ekspedisjon. Der hevdet jeg - og jeg forstod at det også var utenriksministerens og de øvrige komitemedlemmers opfatning - at den linje Norge hadde å følge her, det var å godta den ansvarlige danske regjerings uttalelse, som karakteriserte Lauge Kochs ekspedisjon som helt vitenskapelig, og at den i alle henseender vilde respektere de norske fangstinteresser, de norske næringsinteresser på Grønland. Men hvis de skulde få rett, som i denne ekspedisjon så en trusel mot disse norske faktiske interesser, så var det jo soleklart at utsendelsen av denne ekspedisjon vilde gi Norge en anledning til å se på Grønlandsspørsmålet under en annen synsvinkel enn tidligere, idet det da ikke vilde bli Norge, men det blev Danmark som gjorde et eklatant brudd på avtalen av 1924.

Det var denne utviklingslinje vi skulde følge. Vi skulde godta Lauge Kochs ekspedisjon for det den utgav sig for, en vitenskapelig ekspedisjon, men vi skulde følge den med opmerksomhet, og den utvikling som denne sak muligens fikk, vilde det styrke Norges posisjon, når vi engang kom foran en voldgiftsavgjørelse eller for den internasjonale domstol. For da vilde vi i og med et overgrep fra denne ekspedisjons side stå folkeretslig sterkere. Og denne linje tror jeg der var enighet om å følge.

Siden har det utviklet sig slik, - jeg trodde i hvert fall, at i møtet i Stortinget den 24de juni var Storting og regjering enig om den linje som skulde følges i Grønlandssaken, og det var den at dette som hadde satt ondt blod, dette som hadde voldt vanskeligheter, det var dette med de to lands etableringer av politimyndighet på Øst-Grønland, det var nu tatt tilbake, og vi stod der hvor vi stod før dette stridsspørsmål var kommet inn, og vi skulde nu forsøke å få utviklingen ut fra traktaten av 1924 inn i rolige former igjen. - Selvsagt fremdeles med det for øie at Lauge Kochs ekspedisjon var å betrakte som en bona fide ekspedisjon og den skulde vi følge.

Men nu er altså denne linje brutt. Devold, som er leder av en ekspedisjon for Arktisk Næringsdrift, som har offentlig understøttelse, går hen og gjør - ikke det som enhver annen vilde ha gjort, han tar ikke landet i besittelse i eget navn, men han tar det i besittelse i Kong

Håkons navn. Den norske regjering har bare en ting å gjøre, og det er med en gang å telegrafere tilbake og si: Deres okkupasjon er helt ulovlig. De har ingen bemyndigelse fra oss. Da vilde regjeringen stå sterkere til begge kanter, - også overfor dem som driver frem disse spørsmål. Hvad regjeringen selv ønsker å gjøre, det er *en* sak, men for å stå godt internasjonalt må den ta avstand fra denne helt ulovlige okkupasjon, som dette er når den skjer i Kongens navn. Der er jeg helt enig med herrene Mowinckel og Hornsrud, der skulde regjeringen med en gang ha sendt et telegram som hadde kunngjort, at på den slags guttestreker innlater vi oss dog ikke, det er ikke norsk statsmannspolitikk.

Nu, jeg forstår godt at regjeringen idag står i den stilling, at den nær sagt drives frem av voldsomme krefter, som nu er satt i bevegelse. Når vi ser at en ellers besindig mann som statsråd Mellbye optrer med en i og for sig ganske klok tale, men en tale som er beregnet på galleriet, - og ikke alene det, men at han endog går i prosesjon til sin partifelle statsminister Kolstad og forlanger, at okkupasjonen skal anerkjennes, da skjønner man at dette skaper en stemning utover landet, og man kan forstå at bonderegjeringen ikke kan demme op mot en sådan stemning, og at den sannsynligvis kommer til å begå en internasjonal dumhet for å tilfredsstille sitt parti.

Jeg skulde ha ønsket at utenrikskomiteen før hadde fått anledning til å se referat fra dette møte med de folkerettslærde den 8de juni. Det er også litt vanskelig for oss å ta stilling, når vi leser i avisene, før vi kommer herinn, at nu skal utenrikskomiteen tre sammen, og da vet man hvad vei det tar, for der vil de naturligvis bare strø sand på hvad danskene vil. Utenrikskomiteen betraktes som noget sådant, som i hvert fall de nasjonale ikke kan finne noget gehør hos. Jeg sier det like ut, at Stortingets utvidede utenrikskomite står i en litt usedvanlig stilling, når man oplever i store deler av pressen å bli hilst med noget sådant som, at hvad utenrikskomiteen gjør, det er oplagt på forhånd. Da forstår jeg hr. Mowinckels standpunkt. Denne komite betrakter man ikke som en statsinstitusjon, som det går an å konferere med, det er en komite hvis medlemmer er forut inntatt på et bestemt punkt. Jeg vil si, at regjeringen bør ikke engang ta noget hensyn til hvad vi sier, og vi bør heller ikke uttale oss noget særlig bestemt.

Efterat jeg kom der idag har jeg talt med mine partifeller, herrene Aas og Gram, og vi vil også gjerne ha en protokolltilførsel, idet vi slutter oss til hr. Mowinckel. Jeg har satt op et utkast til en protokolltilførsel fra vår fraksjons side, som jeg skal få lov til å lese op. Det lyder så:

«Komiteens medlemmer Aas, Gram og Lykke vil uttale:

> De retningslinjer for de norske statsmyndigheters optreden i Øst-Grønlandsspørsmålet, som Storting og regjering i lengere tid samstemmig har fulgt, og som senest blev optrukket i møter for lukkede og åpne dører like før Stortinget opløstes, er ved de senere begivenheter og specielt ved den norske regjerings note av 30. juni 1931 i vesentlig grad blitt endret. Når regjeringen ikke fant grunn til å rådføre sig med den utvidede utenrikskomite før den avgav sin note av 30. juni 1931, synes det nu ikke å være foranledning for komiteen til å uttale sig om notens innhold. Det som nu har aktuell betydning, er hvordan saken *herefter* skal gripes an. Der fører nu neppe nogen vei til de tidligere retningslinjer. Regjeringen - som nu har det fulle ansvar - har ikke pricipalt anbefalt okkupasjon. Slik som saken for øieblikket ligger an, gives der neppe nogen annen utvei enn å innbringe hele spørsmålet for en voldgiftsdomstol i henhold til den dansk-norske avtale av 1927 om fredelig avgjørelse av tvister. Løsningen - også suverenitetsspørsmålet - bør søkes efter princippet rett og billighet på den bredest mulige basis i de former, begge regjeringer kan finne tilfredsstillende.»

Statsminister Kolstad: Jeg har med stor interesse hørt på de uttalelser som er fremkommet, og jeg får nærmest inntrykk av at man diskuterer saken ut fra det synspunkt, at man her står foran en umiddelbar okkupasjon av Øst-Grønland. Sådan har uttalelsene formet sig fra flere herrer. Men det er jo ikke det som foreligger. Det som foreligger er hvad statsministeren og utenriksministeren uttalte igår, og som jeg også idag nærmere har presisert, at man om mulig nu vil se å komme til en ordning på vennskapelig grunnlag med Danmark i disse spørsmål.

Det er ganske riktig at i visstnok det første møte i utenrikskomiteen hvor jeg var tilstede, var der enighet om at man måtte skaffe dette spørsmål om politimyndighet ut av verden, og jeg gav også min tilslutning til denne tanke. Hadde man da fått et greit svar fra Danmark, vilde saken dermed kanskje ha været avgjort, men isteden derfor får vi et ugreit svar. Og man kan ikke se bort fra at denne treårs-plan virker en smule mistenkelig, når man vet hvordan den skal realiseres, med anlegg av stasjon midt oppe i det felt som de norske interesser har samlet sig om.

Det er imidlertid som sagt idag ikke okkupasjon som foreligger. Regjeringens linje idag er som nevnt å komme til en ordning med Danmark på et fredelig grunnlag. Og dette er heller ikke noget nytt som er kommet frem. Jeg vil bare minne om at den tidligere stats- og utenriksminister Mowinckel selv har uttalt sig i den retning, at det vel ikke er annen råd enn å gå til Haag med spørsmålet. Statsminister Stauning har uttalt sig i samme retning.

Og tror mine herrer at saken nu kan løses efter den *oprindelige* linje? Jeg har i hvert fall mine sterke tvil.

Den ærede representant hr. Hornsrud uttalte igår at der står et enig folk bak. Det er en uttalelse som får stå for hr. Hornsruds egen regning. Når man ser hvordan stemningen er, er det grunn til å tvile på at man er så helt enig.

Jeg vil ha presisert dette, at hvad vi fremdeles ønsker er å kunne få saken innbragt for en voldgiftsdomstol, på en slik måte at våre interesser blir tilgodesett ved domstolen på samme grunnlag som de danske, idet man ikke tror at Norge er tjent med å få et domsresultat, som går ut på at det skal være et ingenmannsland, for dermed vil man fremdeles ha hele striden gående.

Jeg mener heller ikke at det standpunkt er noget som står i strid med hvad utenriksminister Braadland uttalte i Stortinget. Han erklærte sig for den rolige utviklingslinje, men han gav også den uttalelse tilslutt, at hvis man ikke kunde komme frem den vei, måtte man søke andre utveier.

Hr. Mowinckel uttalte at regjeringen helst vilde ha avslag. Jeg noterte ned ordrett hvad han sa. Det er ikke riktig, regjeringen vil ikke ha avslag, regjeringen vil komme til en ordning. Regjeringen gjør hverken det ene eller det annet, sa hr. Hornsrud. Regjeringen handler ut fra den linje, som jeg har forsøkt å gi uttrykk for, å få et opgjør i saken, få et fredelig opgjør med Danmark på sådanne vilkår, som norske interesser er tjent med. Hvis hr. Hornsrud synes at dette hverken er det ene eller det annet, så får det så være, jeg mener det er en meget vesentlig ting om vi kunde komme til en ordning med Danmark og bli kvitt dette evindelige kjegl, som forpester forholdet i Norden.

Jeg forstår altså at utenriks- og konstitusjonskomiteen ikke vil uttale sig i spørsmålet. Jeg gjentar hvad jeg sa igår, at når regjeringen har villet legge saken frem her, var det ikke for at regjeringen selv ikke kunde eller ikke vilde ta ansvaret for hvad der foreligger, men vi mente det var i overensstemmelse med forutsetningene ved denne saks behandling, at man gav utenriks- og konstitusjonskomiteen som organ for Stortinget, i den tid Stortinget ikke er samlet, meddelelse om hvad der foreligger.

Næstformannen: Jeg er ikke helt klar over, hvorvidt vi i dette møte kan klare å avslutte behandlingen av saken, idet jo enkelte av dem som er kommet idag mener, at de må ha nogen tid til å sette sig inn i dette spørsmål. Der er fremsatt tre forslag til protokolltilførsel, hvorav det ene eventuelt også er voteringstema. Det vil ta litt tid for sekretæren å få disse forslag innført i protokollen, og jeg

går ut fra at forslagene må innføres i protokollen, og at denne også må underskrives før vi slutter.

Jeg skulde derfor være tilbøielig til å antyde at vi avslutter diskusjonen nu og setter nytt møte i eftermiddag klokken 6. Sekretæren vil da i mellemtiden få anledning til å bringe protokollen a jour, så vi vil kunne avslutte møtene iaften, efter at de som nu har tegnet sig har hatt ordet. De som måtte ønske det, vil da antagelig ha anledning til å reise hjem iaften.

Lykke: Til statsministeren vil jeg få lov til å si, at om ikke utenriks- og konstitusjonskomiteen avgir nogen uttalelse, så er ikke møte av den grunn forgjeves. Jeg hadde egentlig heller ikke tenkt at det vilde være i regjeringens interesse å få nogen uttalelse i saken fra denne komite.

Reimers: Jeg hadde den opfatning, at når utenriks- og konstitusjonskomiteen var sammenkalt til dette møte, så var det fordi regjeringen gjerne vilde høre komiteens mening, og da må jeg si at jeg synes det er rimelig, at komiteen må få den tid på sig til å sette seig inn i sakens dokumenter, som kreves for at man skal kunne gjøre sig op en mening. Dette røde hefte og det annet fikk jeg og flere med mig først umiddelbart efterat vi kom inn i bygningen idag, eller med det samme vi skulde gå til dette møte klokken 1, og jeg har ikke satt mig således inn i det, at jeg kan avgi nogen uttalelse som kan være til virkelig støtte - eller til det motsatte - for regjeringen.

Det har vært antydet av formannen, at man skulde slutte nu og begynne igjen kl. 6 ieftermiddag. Det kan være bra nok, men det forekommer mig å være en meget kort tid til å sette sig inn i alle disse dokumenter. Og vi som bor herinne på hotell og er henvist til å spise på restauranter, vi får ikke middags-mat i sådan fart, og samtidig skal vi enten før eller efter middag sette oss inn i alle disse saker, som omhandles i dette vidløftige opus.

Joh. Ludw. Mowinckel: En masse av disse dokumenter kjenner vi i utenrikskomiteen fra tidligere, så det skulde i virkeligheten ikke ta så lang tid til å lese igjennem det nye stoff. Jeg leste det på sengen igåraftes og falt ikke i søvn av det.

Reimers: Det er ikke alle som har så lett for å sette sig inn i en vanskelig sak som hr. Mowinckel. Hvis det ikke er særlige grunner som gjør, at saken må og skal avgjøres i denne dag, vil jeg antyde at der måtte kunne holdes nytt møte til behandling av selve saken imorgen formiddag. Realiteten skal jeg få lov til å komme tilbake til senere, enten idag eller imorgen, når vi har nytt møte.

Utenriksminister Braadland: Jeg vil bare i all korthet si, at regjeringen er fullt innforstått i den opfatning, at der ikke kommer nogen uttalelse fra utenrikskomiteen om den politikk som regjeringen skal følge. Regjeringen tar det på sine egne skuldre, men utenrikskomiteen har været sammenkalt ut fra den tanke, at det var regjeringens plikt å holde Stortinget gjennem dets utenrikskomite orientert i spørsmålet.

Næstformannen: Det var ikke min mening på nogen måte å avskjære medlemmene anledningen til å sette sig inn i disse spørsmål, og jeg kan innrømme at de av komiteens medlemmer, som først kom til Oslo idag, kan ha hatt anledning til det. Men jeg mente samtidig, at efter de uttalelser som falt igår aftes vilde det være vanskelig å få komiteen til å utsette sakens endelige behandling til imorgen og ta nytt møte da. Jeg skal innrømme at fra klokken 3 til klokken 6 er kort tid, når man derefter skal gå til den avsluttende behandling, så for min del kan man gjerne vente til imorgen.

Lykke: Jeg synes at man av hensyn til regjeringen bør ta møte i eftermiddag.

Reimers: Jeg vil gjerne høre hvad regjeringen mener om det.

Næstformannen: Mener regjeringen at de medlemmer, som har reist spørsmålet om møtetiden, bør få litt bedre tid til å sette sig inn i saken, så synes jeg komiteen bør utsette sitt næste møte til imorgen.

Joh. Ludw. Mowinckel: Jeg vil henstille til hr. Reimers å frafalle sin anmodning om utsettelse til imorgen.

Statsminister Kolstad: Regjeringen kan ikke avgjøre når komiteen vil avslutte sine møter. Slik som saken har utviklet sig her, er det ganske oplagt, - efter de uttalelser som er falt fra den overveiende del av forsamlingen - at der ikke vil være synderlig vunnet ved en utsettelse.

Handberg: Hvis det er så, at regjeringen bare har villet gi en meddelelse til komiteen, så kan man selvfølgelig ikke behøve nogen utsettelse, men skal vi ha en drøftelse i realiteten, må man ha litt tid på sig. Men det ser ut som det bare er vi som tilhører regjeringens gruppe som ønsker en utsettelse, mens de andre grupper avviser det.

Næstformannen: Komiteen har selvfølgelig fullt herredømme over, hvorledes den vil behandle denne sak som

regjeringen har forelagt for den. Men når stillingen ligger an slik som den gjør, vil der antagelig intet være vunnet ved en utsettelse til imorgen. Hvis vi kan ha nytt møte klokken 6 ieftermiddag, vil man muligens kunne være ferdig såpass tidlig, at man kan reise til sine hjemsteder iaften.

Støstad: De to av komiteens medlemmer som tilhører regjeringspartiet har først kunnet møte idag, og de uttaler begge at de ikke har hatt anledning til å sette sig inn i saken. Jeg mener da, - efter de uttalelser som er falt fra hr. Handberg, - at kan man frykte for at vi kan få høre det igjen, hvis vi avslutter disse møter allerede idag, at regjeringspartiets gruppe ikke har fått anledning til å sette sig inn i saken, da får vi heller ta en dag til.

Anderssen-Rysst: Jeg bad om ordet for å gi uttrykk for den samme opfatning som hr. Støstad. Jeg synes de to medlemmer som tilhører regjeringspartiet må ha krav på å få tid til å se på saken og på de utdelte dokumenter. Det hele vil bli en smule karrikaturmessig, hvis ikke alle komiteens medlemmer skal få anledning til å gjøre sig bekjent med det som foreligger.

Næstformannen: Jeg vil understreke at jeg for mitt vedkommende tar mest mulig hensyn til de to representanter, som tilhører regjeringspartiet.

Joh. Ludw. Mowinckel: Kan man ikke sette møtet til klokken 6 ieftermiddag. En hel del av det stoff som her foreligger omhandler Ishavsrådet, så det er kjente ting. Det nye er det som er skjedd siden Stortinget blev opløst, foruten referatet av det store møte den 8de juni. Hvis de to herrer kommer klokken 6 og sier, at de ikke har fått anledning til å sette sig inn i disse ting og det er umulig for dem å avgi nogen uttalelse i saken, - da stiller jo saken sig anderledes.

Næstformannen: Jeg foreslår at vi setter møte klokken 6 ieftermiddag, og at vi da, hvis det kan la sig gjøre, søker å få avsluttet komiteens behandling av saken.

Handberg: Jeg skal søke å sette mig inn i saken til klokken 6, men jeg tar mine reservasjoner, for det tilfelle at jeg ikke har fått den fornødne tid til å gjøre mig bekjent med alle disse dokumenter.

Møtet hevet kl. 3.10.